

چشم‌انداز اقتصاد جهان از منظر سازمان OECD

معاونت بررسی‌های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

برگرفته از گزارش سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه - ۲۰ سپتامبر ۲۰۱۸

تهیه شده توسط فروغ کریمی امیرکاسر
مهر ۱۳۹۷

نکات کلیدی

رشد اقتصادی جهان در حال افزایش بوده ولی از همگونی آن در بین کشورهای مختلف کاسته شده است.

- انتظار می‌رود رشد اقتصادی جهان در سال‌های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ در سطح ۳,۷ درصد ثابت بماند.
- بازار کار تا حدودی بهبود یافته اما همچنان ضعیف بوده و رشد دستمزدها نیز ناامید کننده است.

ریسک‌ها افزایش یافته‌اند؛ عدم قطعیت در حال گسترش هستند.

- افزایش خطر محدودیت‌های تجاری، بازار اشتغال و استانداردهای زندگی را تحت تاثیر قرار می‌دهد.
- شرایط مالی سخت، استرس را در تعدادی از اقتصادهای نوظهور افزایش می‌دهد.
- ممکن است ریسک‌های سیاسی مانع پیشرفت و رونق اروپا شود.
- ده سال پس از بحران، برخی ریسک‌های مالی دوباره وجود آمده‌اند.

سیاست‌ها باید در جهت ارتقا توان انعطاف‌پذیری، بهره‌وری و فراگیری هدف‌گذاری شوند.

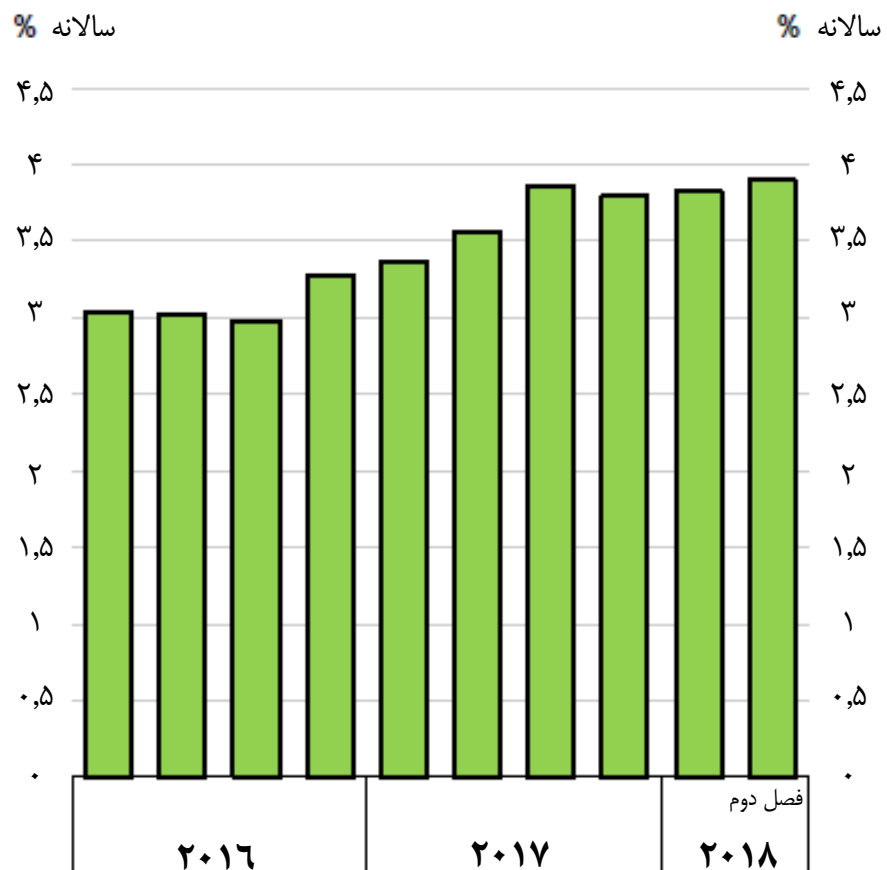
- کاهش عدم قطعیت سیاسی بویژه در حوزه تجارت با هدف پشتیبانی از حفظ اعتماد و سرمایه‌گذاری
- اولویت دهی به سرمایه‌گذاری و بازبینی سیاست‌های مالی با هدف اتخاذ واکنش مناسب در مقابل رکود
- اجرای اصلاحات برای تقویت بهره‌وری بلند مدت و افزایش فرصت‌ها برای همه

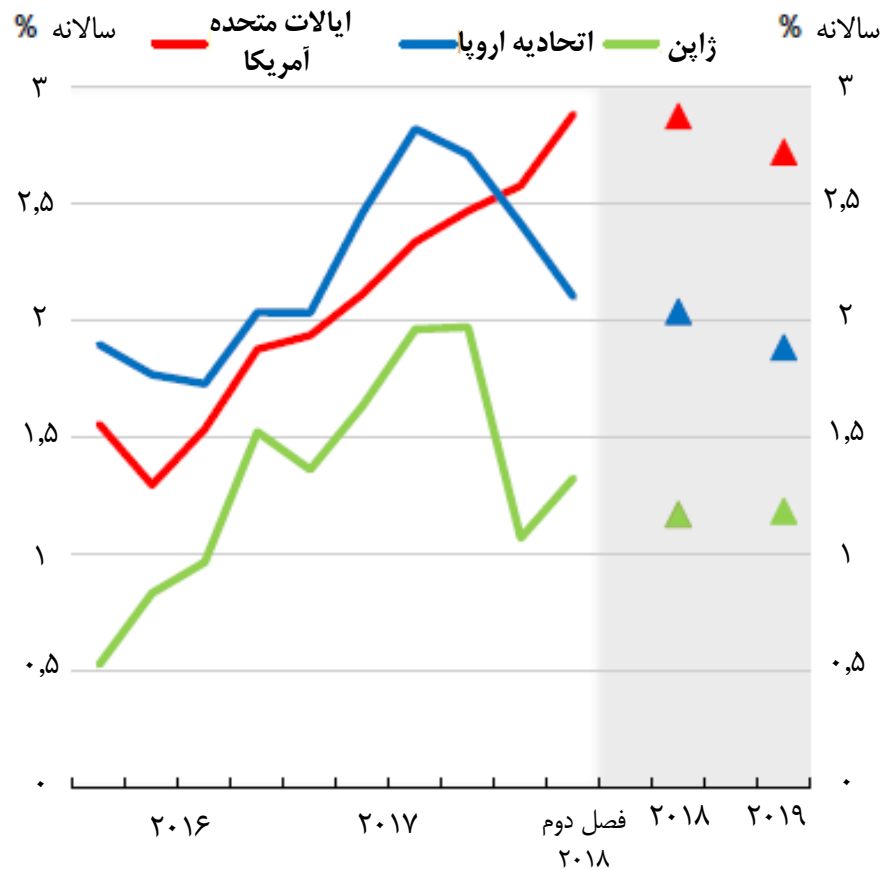
احتمال رسیدن رشد اقتصادی جهان به نقطه اوج خود ضمن کاهش همگونی رشد بین اقتصادها

رشد تولید ناخالص داخلی جهان ثابت می ماند

رشد تولید ناخالص داخلی کشورهای مختلف، پراکنده تر شده است

رشد تولید ناخالص داخلی جهان در نیمه نخست سال ۲۰۱۸ حدود ۳.۷ درصد باقی مانده است؛ با این وجود نشانه‌هایی وجود دارد که ممکن است این رشد به نقطه اوج خود رسیده باشد.

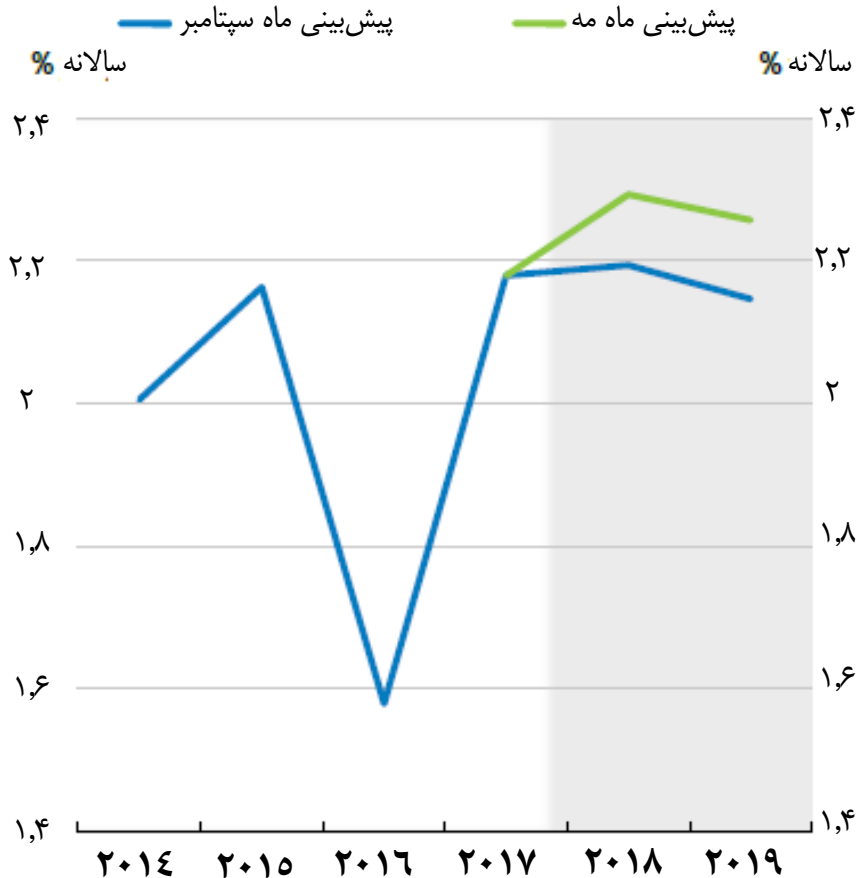
برخلاف رشد گسترده در نیمه دوم سال ۲۰۱۷، پراکندگی بین رشدهای اقتصادی کشورها در حال افزایش است. اعتماد نیز کاهش یافته و رشد تجارت و سرمایه‌گذاری از آنچه انتظار می‌رفت، ملایم‌تر شده است.

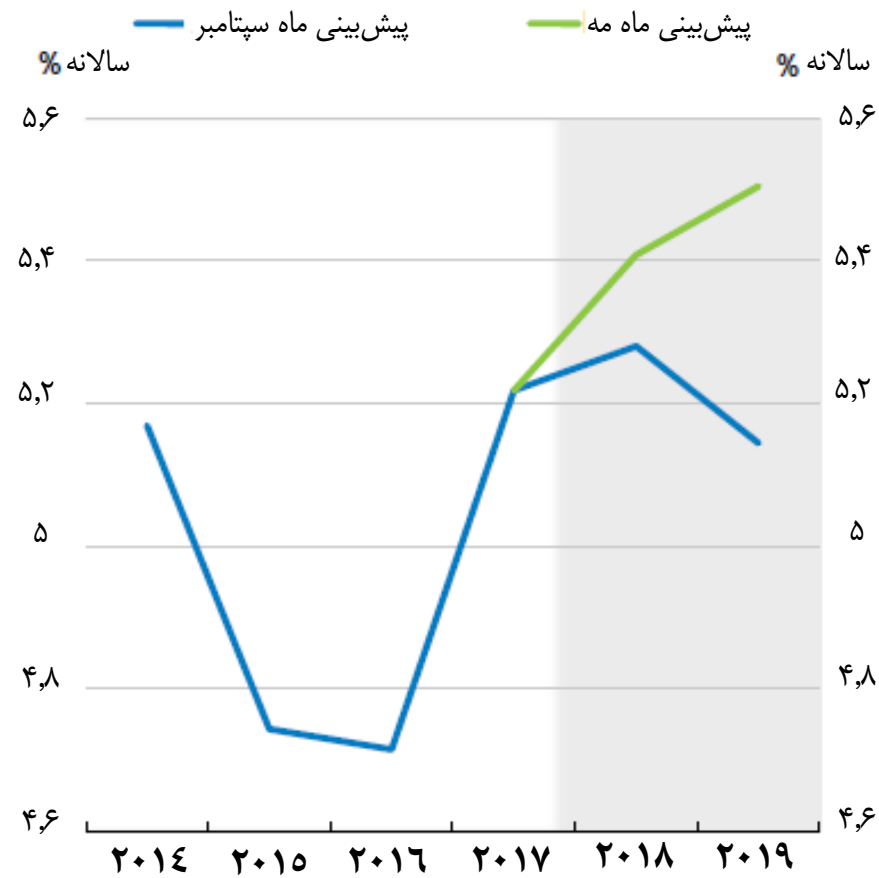
تضعیف چشم انداز رشد اقتصادی جهان

رشد اقتصادهای توسعه یافته G-۲۰

رشد اقتصادهای در حال ظهور G-۲۰

داده‌های حاصل از بررسی کسب و کارها نشان از رشد اقتصادی آرام‌تر در کشورهای توسعه یافته و همچنین اقتصادهای نوظهور دارد. با این حال، چشم‌انداز رشد اقتصادی در بازارهای نوظهور به ویژه کشورهایی که با فشارهای بازار مالی قابل توجهی روبه‌رو هستند و نااطمینانی از روند اصلاحات در آینده آن‌ها نیز مشاهده می‌شود، بیشتر تضعیف شده است. در نمودار روبه‌رو کاملاً مشهود است که پیش‌بینی رشد اقتصادی کشورهای توسعه یافته و نوظهور در ماه سپتامبر در مقایسه با ماه مه چه میزان کاهش یافته است.

پیش بینی چشم انداز اقتصادی

کاهش جزئی رشد واقعی تولید ناخالص داخلی

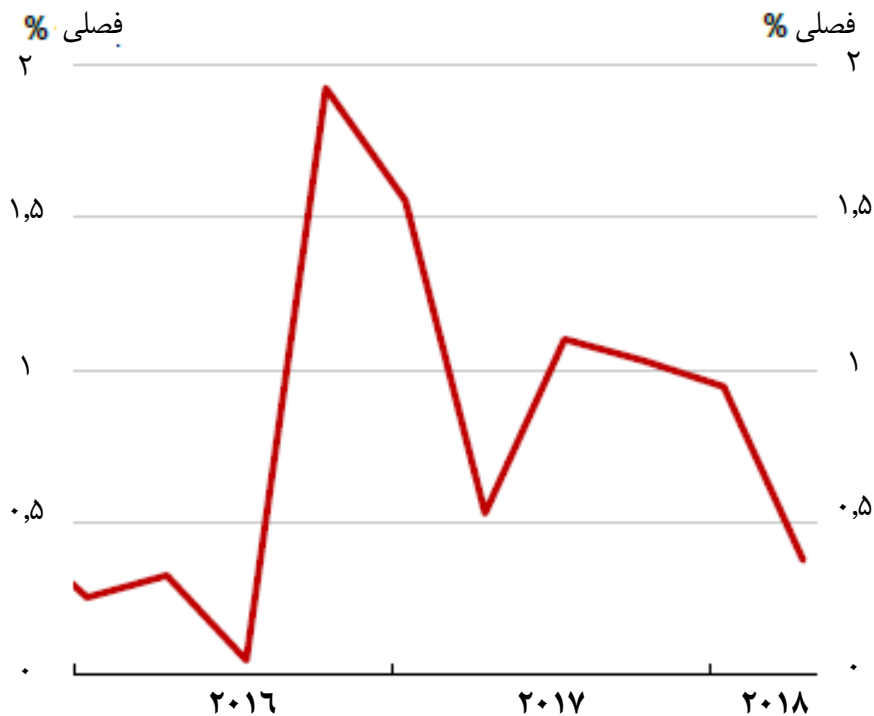
درصد سالانه، فلش ها جهت اصلاحات پیش بینی ها (افزایش یا کاهش) در ماه سپتامبر را نسبت به پیش بینی ماه مه ۲۰۱۸ را نشان می دهد. تفاوت رشد برای مقادیر بالاتر از ۰,۳ واحد درصد با رنگ های تیره تر مشخص شده است.

۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷		۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	
↓ ۳,۸	↓ ۳,۹	۳,۸	G-۲۰	↓ ۳,۷	↓ ۳,۷	۳,۶	جهان
↓ ۰,۱	↓ -۱,۹	۲,۹	آرژانتین	۳,۰	۲,۹	۲,۲	استرالیا
↓ ۲,۵	↓ ۱,۲	۱,۰	برزیل	↓ ۲,۰	۲,۱	۳	کانادا
۶,۴	۶,۷	۶,۹	چین	↓ ۱,۹	↓ ۲,۰	۲,۵	اروپا
↓ ۷,۴	↑ ۷,۶	۶,۷	هند	↓ ۱,۸	↓ ۱,۹	۲,۵	آلمان
↓ ۵,۳	↓ ۵,۲	۵,۱	اندونزی	↓ ۱,۸	↓ ۱,۶	۲,۳	فرانسه
↓ ۲,۵	↓ ۲,۲	۲,۳	مکزیک	۱,۱	↓ ۱,۲	۱,۶	ایتالیا
۱,۵	۱,۸	۱,۵	روسیه	۱,۲	۱,۲	۱,۷	ژاپن
↑ ۲,۶	↑ ۱,۷	-۰,۷	عربستان سعودی	↓ ۲,۸	↓ ۲,۷	۳,۱	کره جنوبی
↓ ۱,۸	↓ ۰,۹	۱,۲	آفریقای جنوبی	↓ ۱,۲	↓ ۱,۳	۱,۷	انگلیس
↓ ۰,۵	↓ ۳,۲	۷,۴	ترکیه	↓ ۲,۷	۲,۹	۲,۲	امریکا

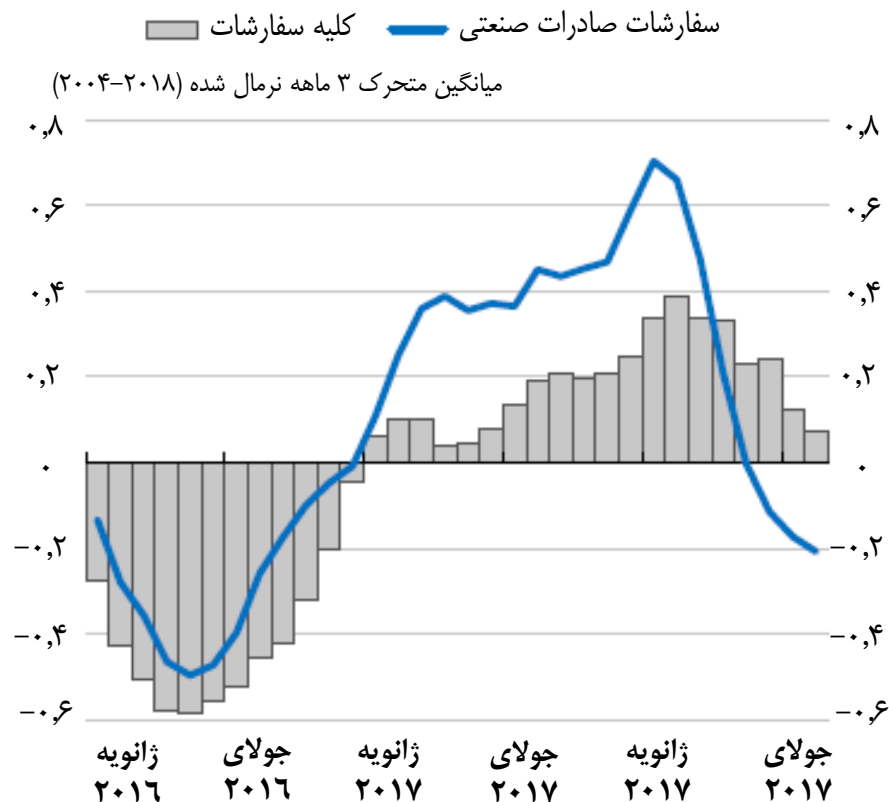

تنش‌های تجاری شدت یافته است

رشد تجارت آرام شده است حجم صادرات کالایی جهان

سفارشات صادراتی تضعیف شده است جهانی

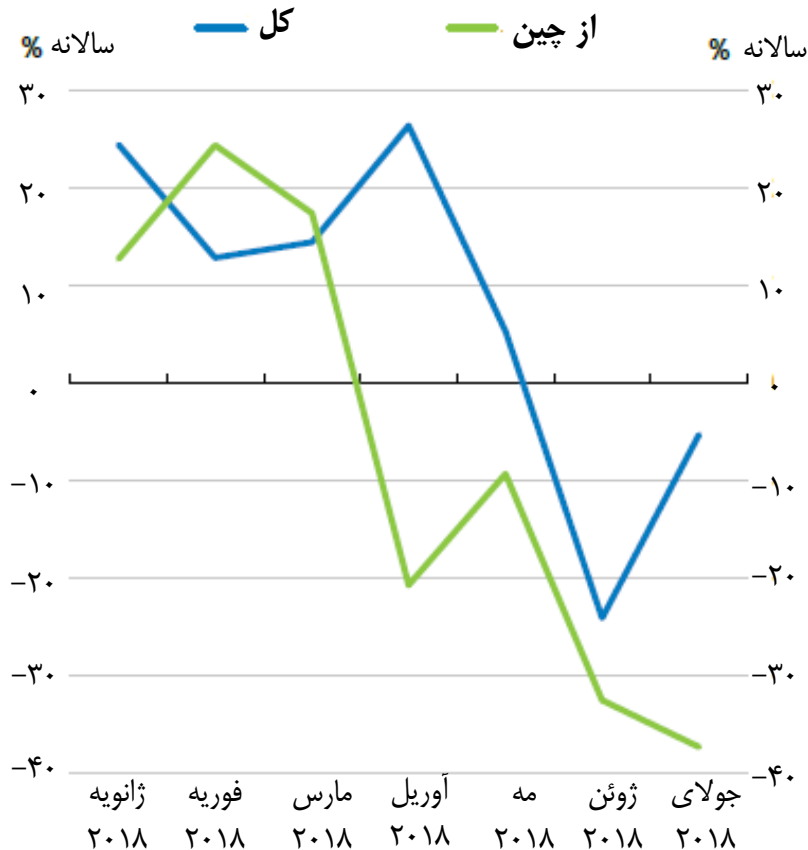
سفارش‌های دریافتی جدید، به‌خصوص سفارش‌های صادراتی کالاهای صنعتی کاهش یافته است. با افزایش تنش‌های تجاری و بالاتر رفتن عدم قطعیت‌ها از سیاست‌های تجاری، از رشد تجارت جهان نیز کاسته شده است. رشد حجم تجارت جهانی از حدود ۵ درصد در فصل نخست ۲۰۱۷ به ۳ درصد در فصل نخست ۲۰۱۸، رسیده است. اخیراً اقدامات سیاستی محدودکننده تجاری، موجب تغییرات قابل توجهی در جریان‌های تجاری و همچنین قیمت‌ها در بخش‌های هدف شده است. انتظار می‌رود افزایش تنش‌های تجاری اثرات قابل توجهی بر سرمایه‌گذاری، اشتغال و استانداردهای زندگی، بگذارد.

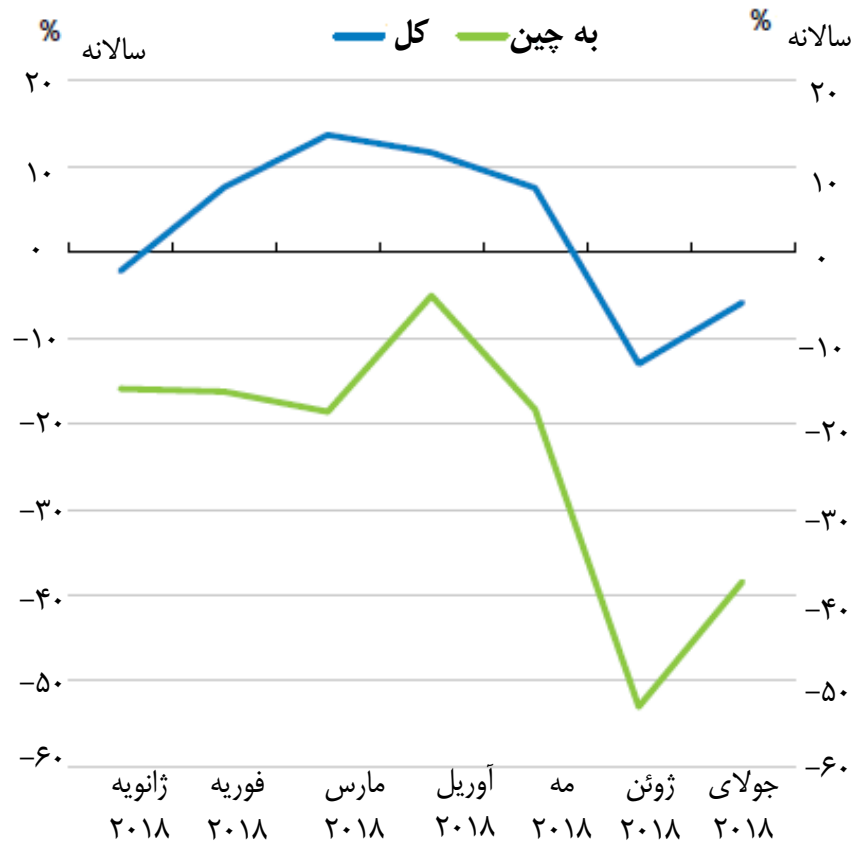
محدودیت‌های تجاری جدید: بخش‌های هدف زیان می‌بینند

واردات قطعات فولادی آمریکا

صادرات وسایل نقلیه آمریکا

از شروع سال ۲۰۱۸، اقداماتی در زمینه افزایش تعرفه‌های وارداتی و همچنین در مقابله با آن‌ها، آغاز شده و ممکن است در ماه‌های آینده تعداد بیشتری از آن‌ها به اجرا درآیند.

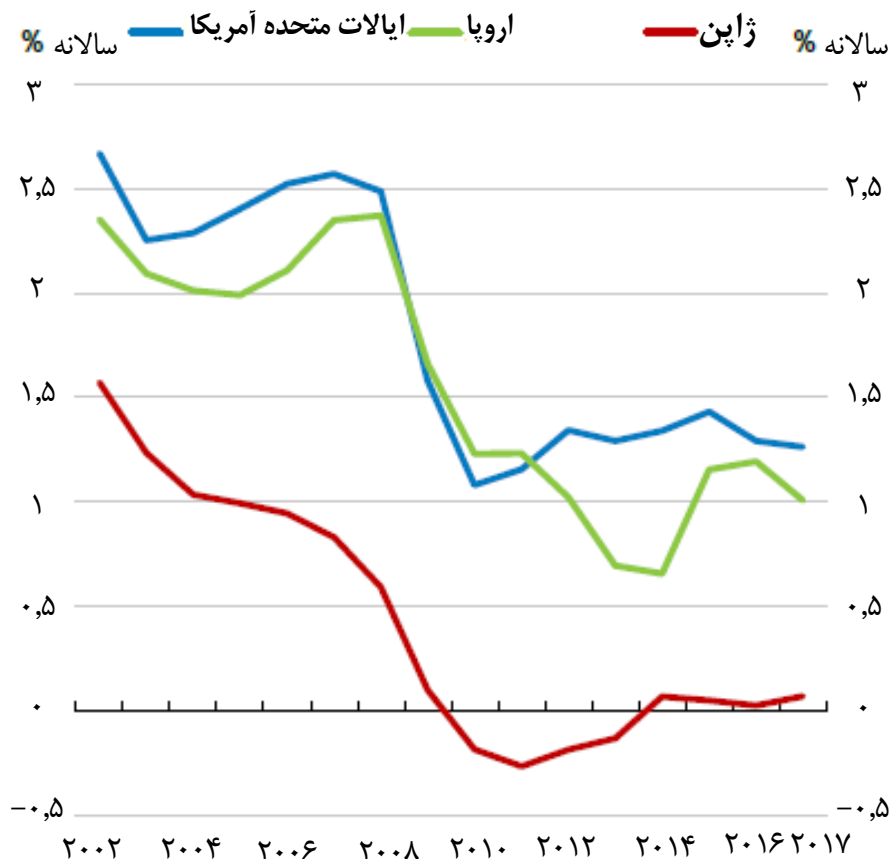
در حال حاضر اثرات و انحرافات تجاری برای محصولات خاص، کاملاً مشهود است. در ایالات متحده آمریکا، پس از افزایش تعرفه‌ها، واردات ماشین لباسشویی، پنل‌های خورشیدی و فولاد و آلومینیوم کاهش یافته است. در مقابل صادرات گوشت خوک و وسایل نقلیه آمریکا نیز بدلیل افزایش تعرفه‌های چین، کاهش داشته است. اگرچه رشد صادرات این اقلام به کشورهای دیگر نیز به لحاظ حجمی تقریباً بدون تغییر مانده است.

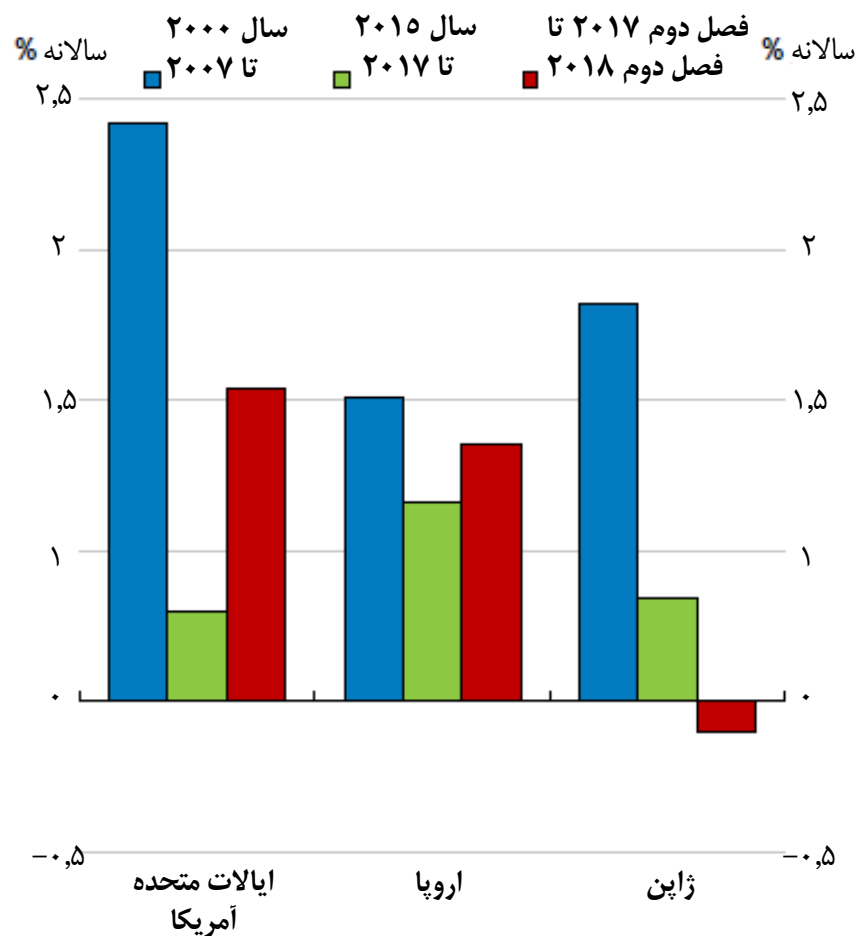
رشد سرمایه‌گذاری ضعیف‌تر از آن است که از دستاوردهای بهره‌وری حمایت کند

رشد موجودی سرمایه

رشد بهره‌وری نیروی کار

در نمودار رو به رو مشاهده می‌شود که رشد موجودی سرمایه در کشورهای توسعه یافته از جمله ژاپن، آمریکا و اروپا در سطح پایین‌تری نسبت به دوران پیش از بحران قرار دارد. نکته قابل توجه رشد منفی موجودی سرمایه ژاپن طی سال‌های 2010 تا 2014 است. اگرچه در سال‌های پس از آن نیز این رشد در سطح نزدیک به صفر باقی مانده است. در عین حال آمار بهره‌وری نیروی کار نیز نشان می‌دهد که رشد بهره‌وری نیروی کار در ژاپن از سال 2002 به بعد رو به کاهش بوده و در فصل نخست 2018 نسبت به فصل نخست 2017 منفی شده است.

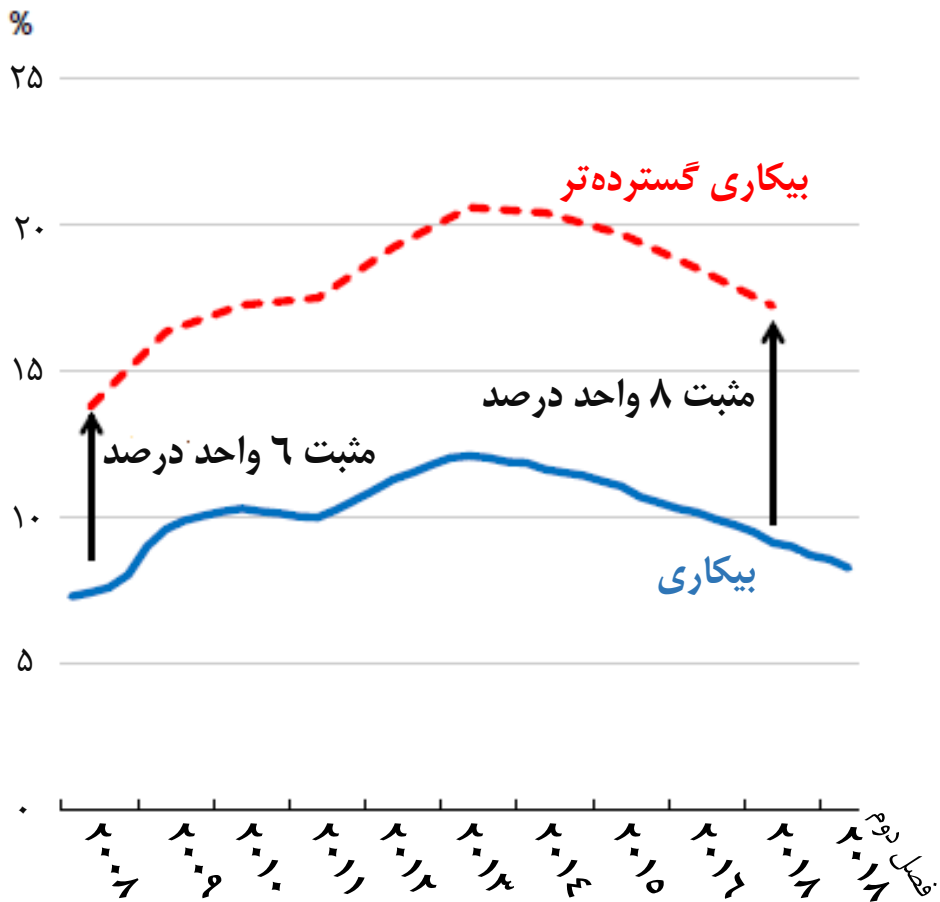

نرخ بیکاری در حال کاهش است اما تعداد زیادی از افراد خارج از بازار کار قرار گرفته‌اند.

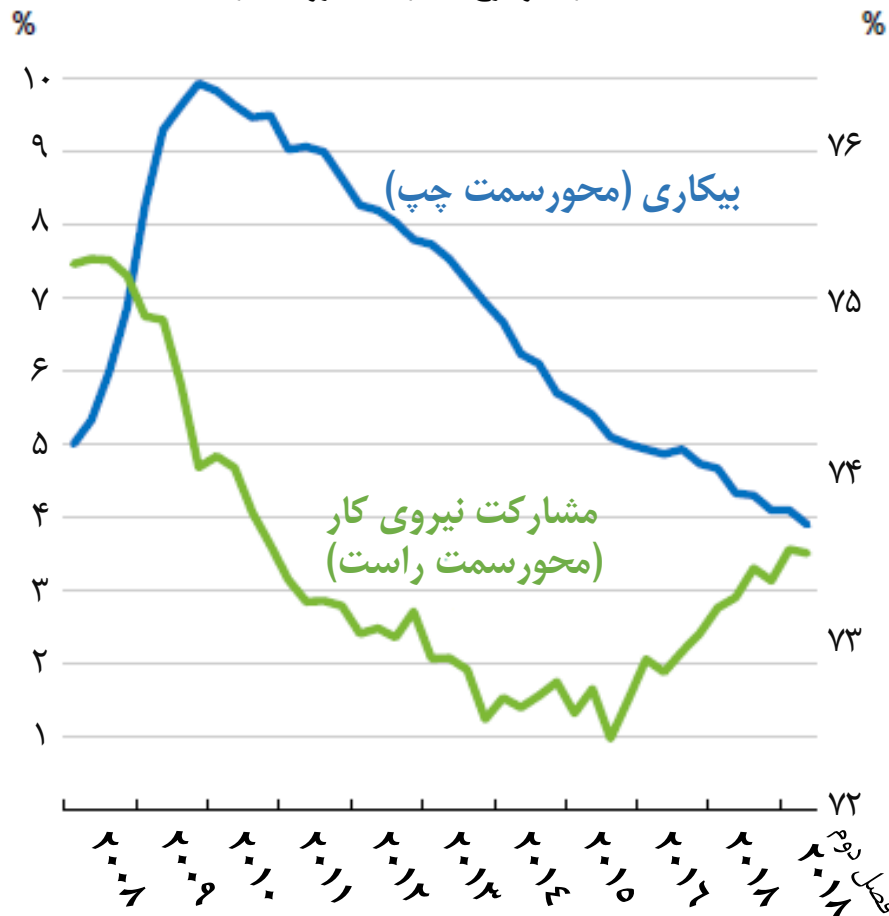
اروپا

بیکاری، اشتغال پاره‌وقت غیرارادی و نیروی کار غیر فعال

ایالات متحده آمریکا

بیکاری و نرخ مشارکت نیروی کار

نمودار سمت چپ روبه‌رو نشان می‌دهد طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ نرخ بیکاری اروپا از سطح حدود ۱۳ درصد بالاتر نرفته است؛ این در حالی است که این نرخ بیکاری افرادی که اجباراً مشغول به کار پاره‌وقت هستند و افرادی که به صورت فعال جویای کار نیستند را در محاسبه جزو افراد بیکار در نظر نمی‌گیرد. اما با در نظر گرفتن این افراد نرخ بیکاری اروپا ۸ واحد درصد بیشتر می‌شود. این اختلاف در سال ۲۰۰۸ مثبت ۶ واحد درصد بود؛ که در سال ۲۰۱۸ تعداد این افراد به طور قابل توجهی بیشتر شده است. نمودار سمت راست نیز نشان می‌دهد اگرچه بعد از سال ۲۰۱۰ نرخ بیکاری آمریکا کمتر شده اما همزمان میزان مشارکت نیروی کار در این کشور نیز کاهش یافته است.

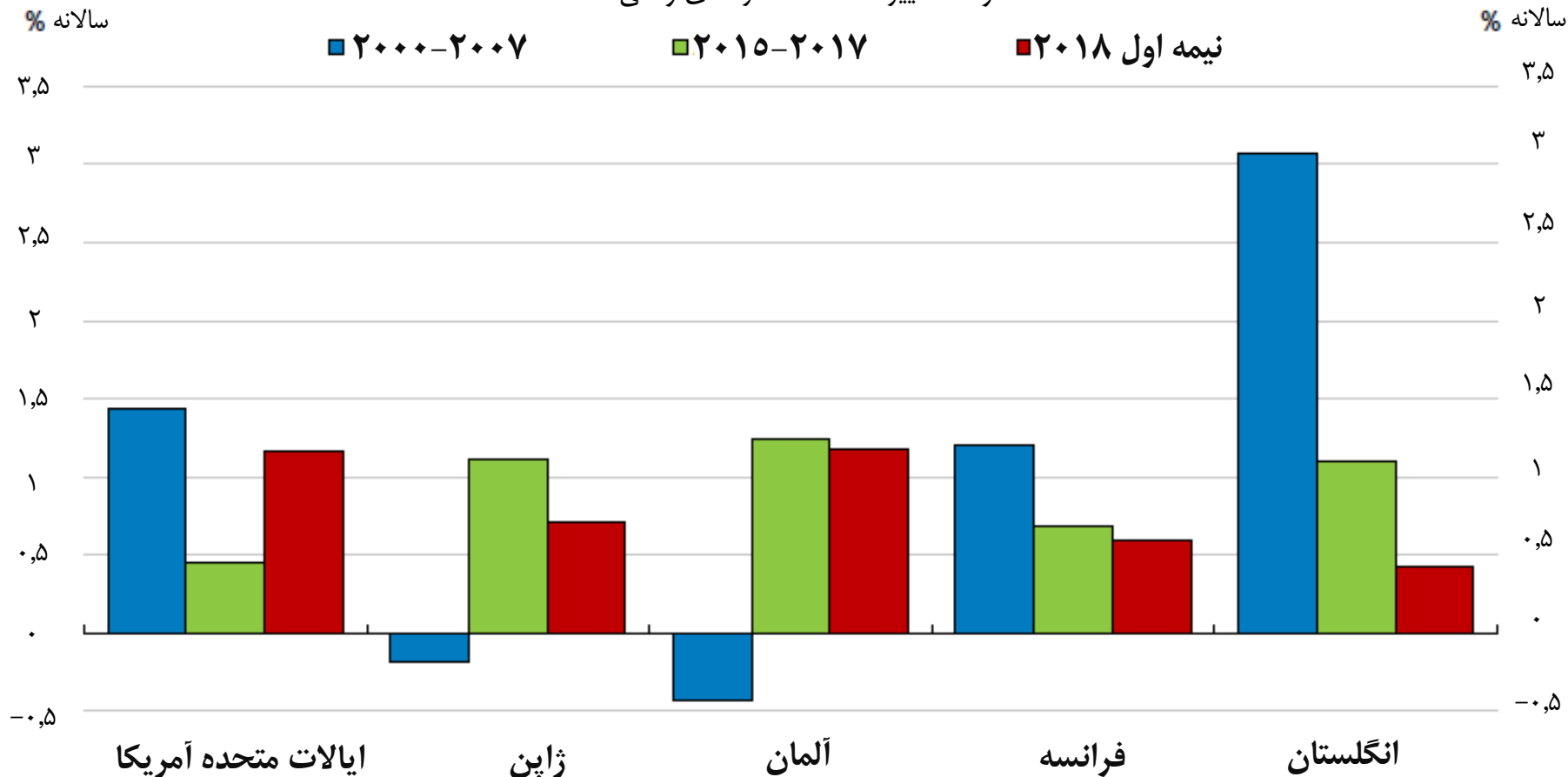

رشد دستمزد در برخی کشورها در سطح پیش از بحران قرار دارد

رشد دستمزد

متوسط تغییر سالانه دستمزدهای واقعی

طی سال‌های گذشته رشد دستمزد به لحاظ اسمی تقویت شده است؛ اما افزایش تورم قیمت مصرف کننده دستمزدهای واقعی را محدود کرده است. رشد بهره‌وری نیروی کار و اثرات ترکیبی افزایش تعداد شغل‌های با دستمزد پایین و شغل‌های کم کیفیت، بخشی از تضعیف در رشد دستمزد کل را توضیح می‌دهد.

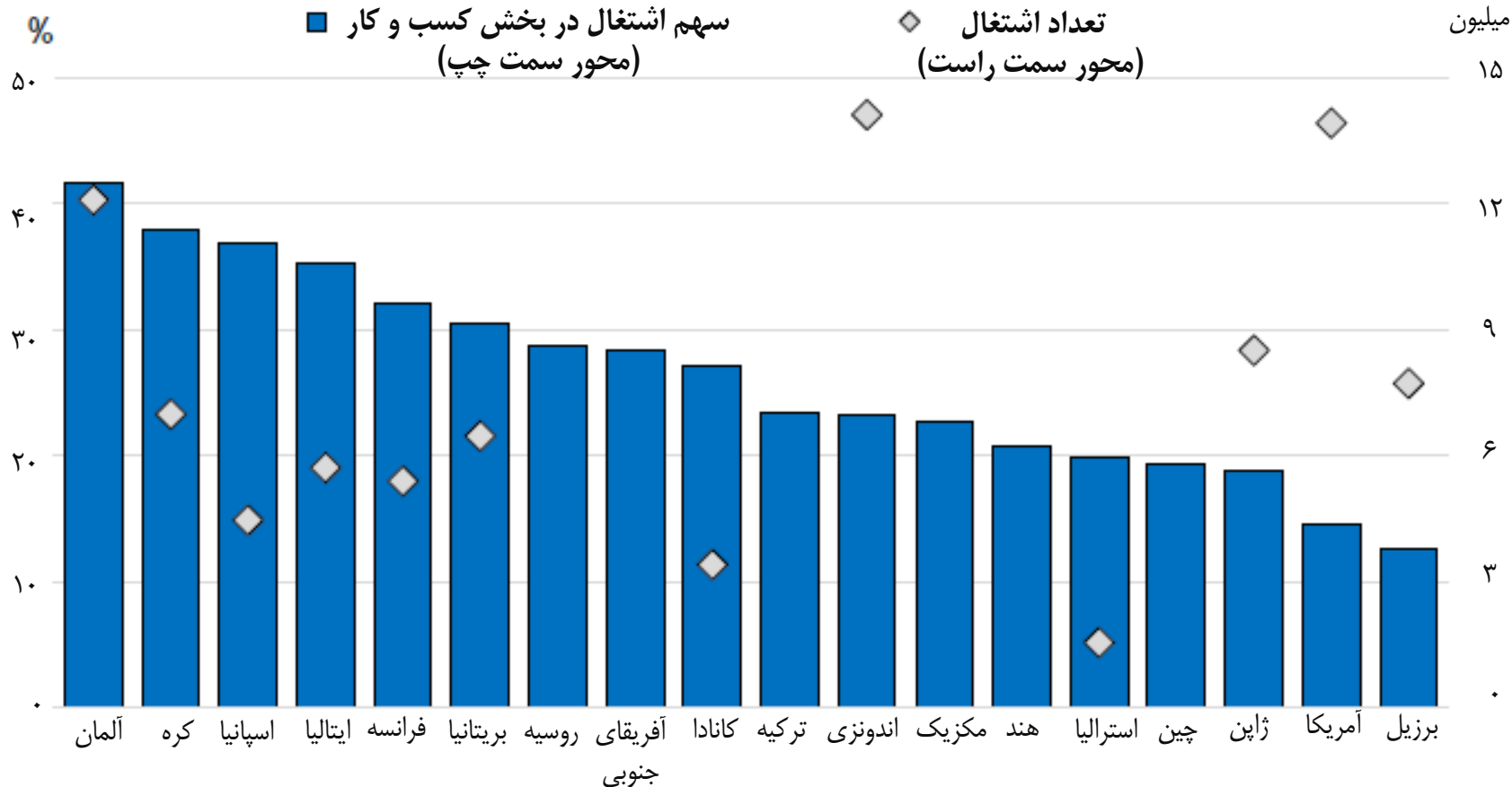
بررسی‌ها نشان می‌دهد در نیمه نخست ۲۰۱۸ در ایالات متحده آمریکا رشد دستمزد واقعی نسبت به متوسط ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷ تقریباً دو برابر شده؛ این در حالی است که در انگلیس دستمزدها نسبت به سال‌های گذشته بسیار کاهش یافته است.

تشدید محدودیت‌های تجاری به سرمایه‌گذاری، رشد و اشتغال آسیب می‌رساند

وابستگی اشتغال به تقاضای نهایی خارجی
۲۰۱۵ تا سال‌های موجود قبلی

در ۱۸ کشور OECD مورد بررسی در نمودار رو به رو، می‌توان مشاهده کرد که دو کشور آمریکا و اندونزی تعداد اشتغال بیشتری را ایجاد کرده‌اند. کمترین تعداد اشتغال نیز به استرالیا مربوط بوده است. در عین حال، در کشورهای آلمان، کره جنوبی و اسپانیا بخش کسب و کار، سهم بیشتری را از کل اشتغال به خود اختصاص داده است. سهم کسب و کار از اشتغال در برزیل نیز نسبت به سایر کشورها کمترین بوده است.

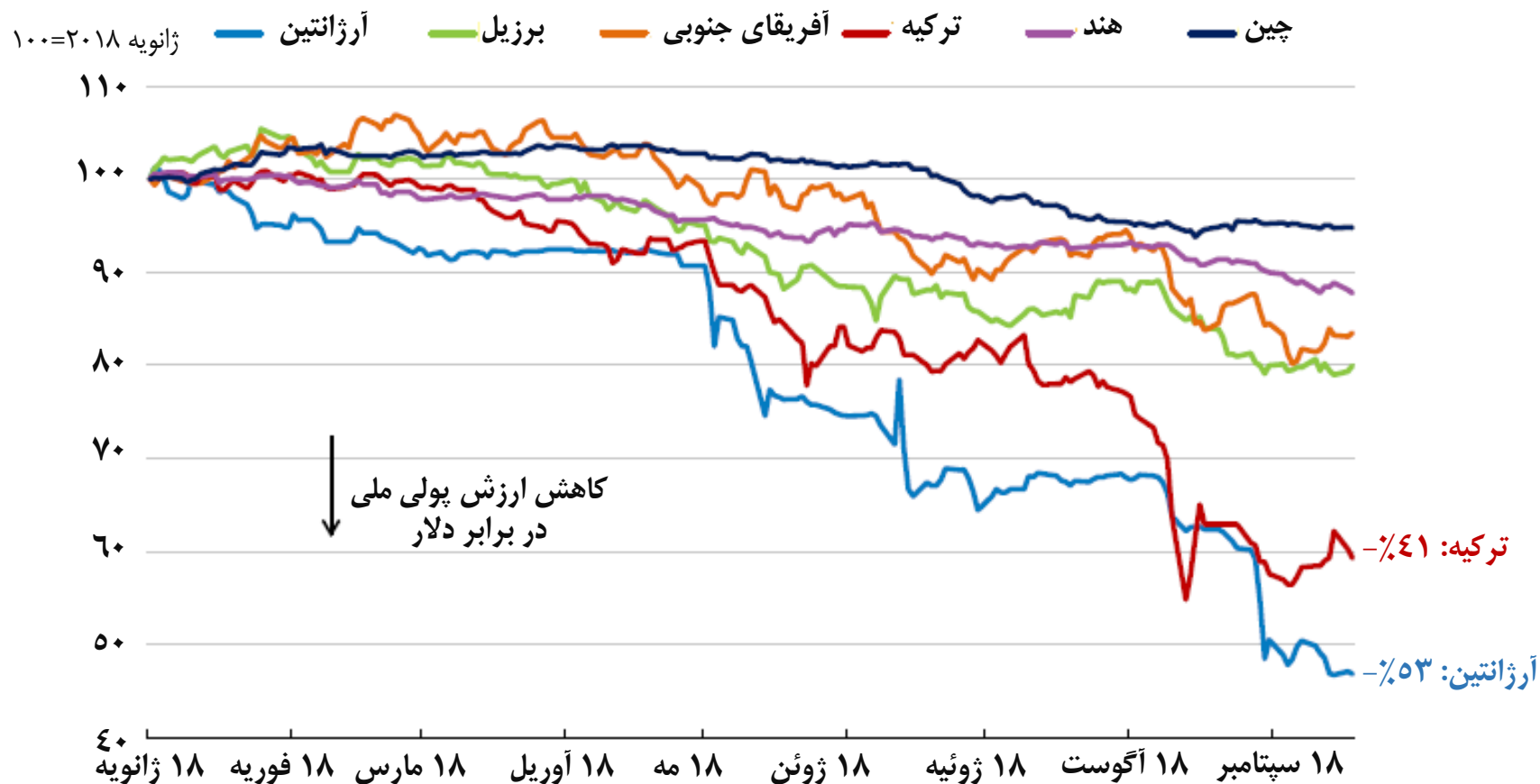

تقویت دلار آمریکا باعث ایجاد مشکلاتی در برخی اقتصادهای نوظهور شده است

ارزش پول ملی

نسبت به دلار آمریکا

نمودار رو به رو روند ارزش پول ملی در برابر دلار آمریکا را در پنج کشور نوظهور از ۱۸ ژانویه تا ۱۸ سپتامبر ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. در میان این کشورها آرژانتین و ترکیه به میزان قابل توجهی با کاهش ارزش پول ملی و یا به عبارتی دیگر افزایش نرخ ارز مواجه بوده‌اند.

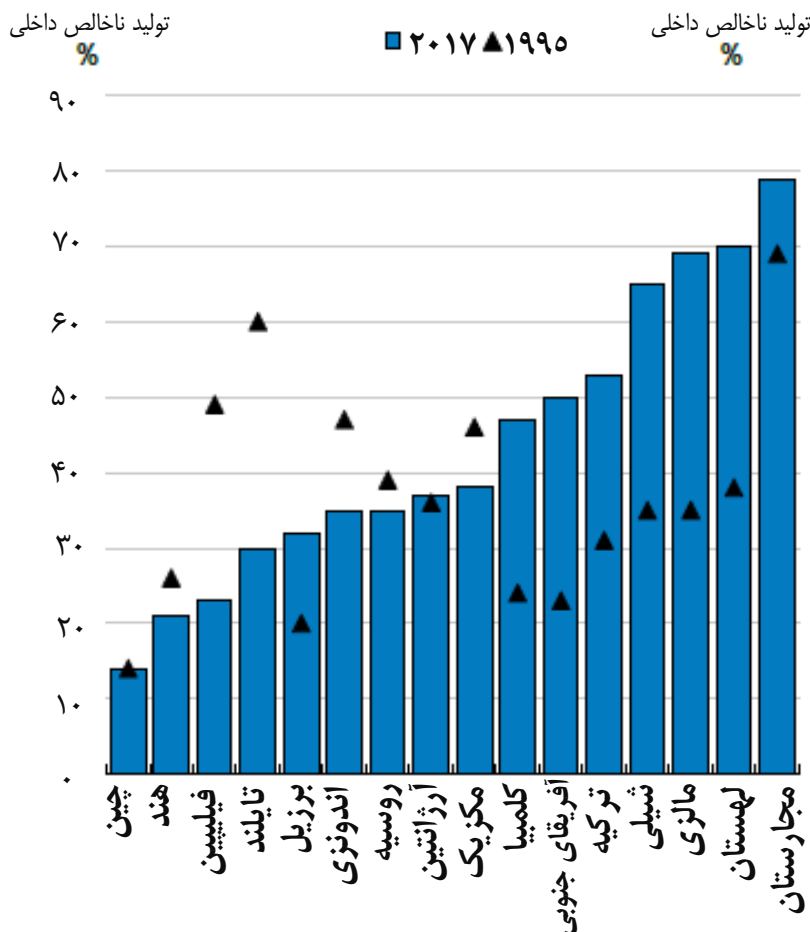
ارزش پول ملی آرژانتین در برابر دلار آمریکا، کاهش ۵۳ درصدی و ارزش برابری لیر ترکیه در برابر دلار، کاهش ۴۱ درصدی را تجربه کرده است.

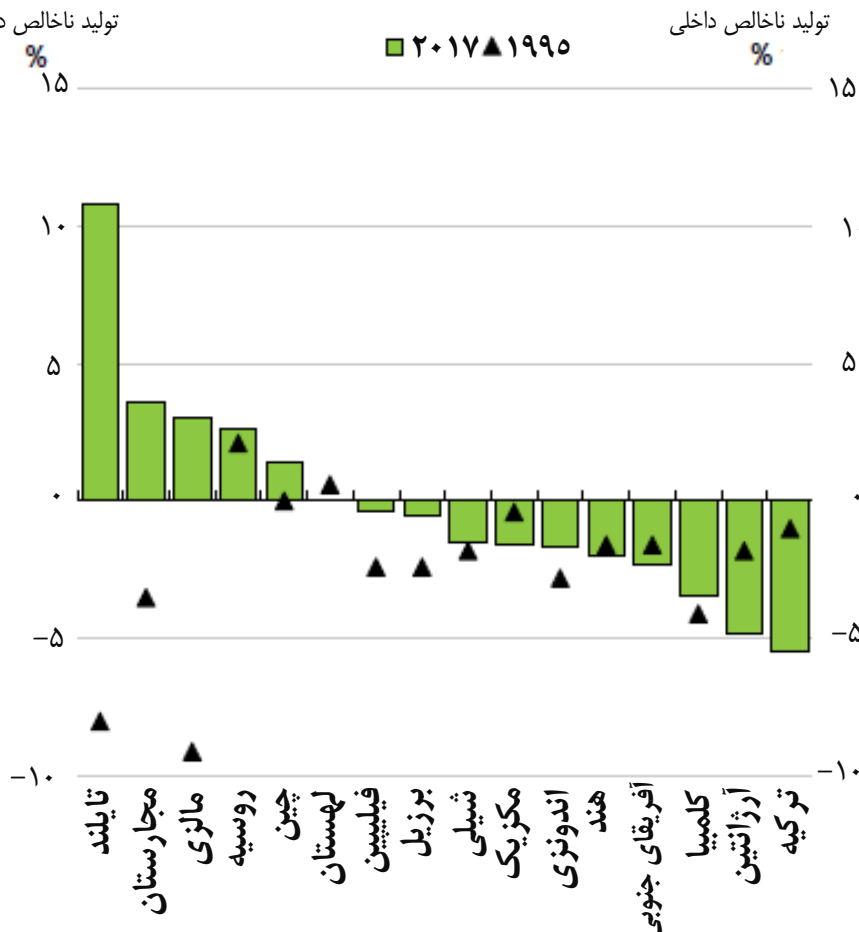
کشورهای نوظهور با عدم توازن‌های مالی بالا، آسیب‌پذیرتر هستند.

بدهی خارجی

تراز حساب جاری

در بین کشورهای OECD، مجارستان یکی از اقتصادهایی است که میزان بدهی خارجی آن بسیار بالا است. بدهی خارجی مجارستان در سال ۱۹۹۵ حدود ۷۰ درصد تولید ناخالص داخلی آن بوده که در سال ۲۰۱۷ به سطح ۸۰ درصد رسیده است.

کمترین میزان بدهی خارجی طی سال‌های ۱۹۹۵ و ۲۰۱۷ را نیز چین داشته است (حدود ۱۵٪). تایلند توانسته به طور قابل توجهی سطح بدهی خارجی خود را از سال ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۷ کم کند. تراز حساب جاری این کشور از حدود منفی ۸ درصد GDP به ۱۱ درصد رسیده است.

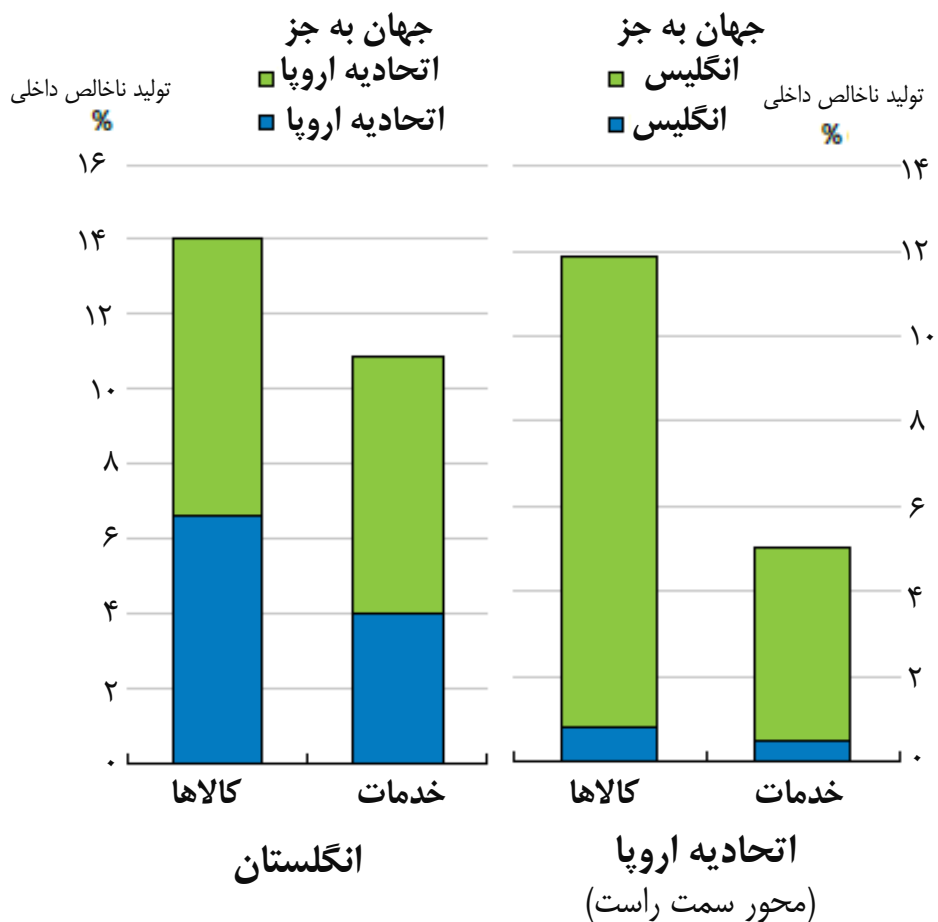
در میان اقتصادهای نوظهور مورد بررسی، بالاترین تراز حساب جاری مثبت متعلق به کشور تایلند و در مقابل بالاترین تراز تجاری منفی به ترکیه تعلق دارد.

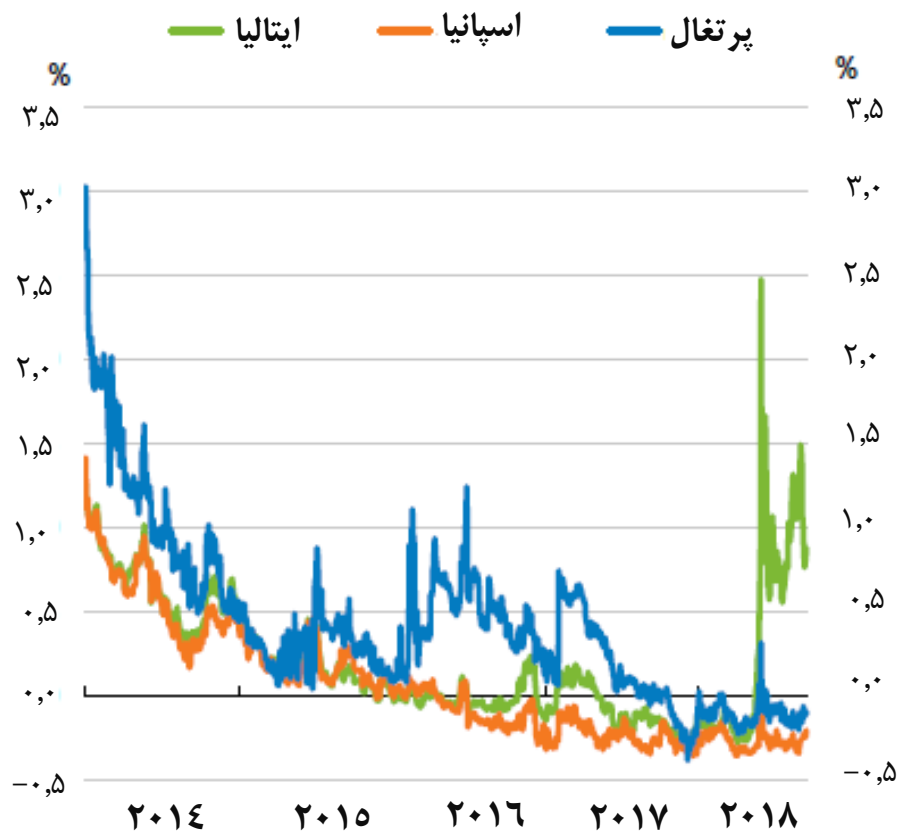
ریسک های سیاسی در اروپا می تواند مانع رشد اقتصادی و انسجام اجتماعی شود

ارتباط تجاری انگلستان و اتحادیه اروپا
(صادرات کالا: ۲۰۱۷-صادرات خدمات: ۲۰۱۶)

بازده اوراق قرضه دولتی
بازده دو ساله

نمودار نشان می دهد که بازده اوراق قرضه دولتی در پرتغال و اسپانیا طی سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸ کاهش یافته است و در ایتالیا نیز با اینکه روند تا سال ۲۰۱۸ یکسان بوده اما در سال ۲۰۱۸ بازده اوراق قرضه دولتی به میزان قابل توجهی رشد کرده است (نمودار سمت راست).

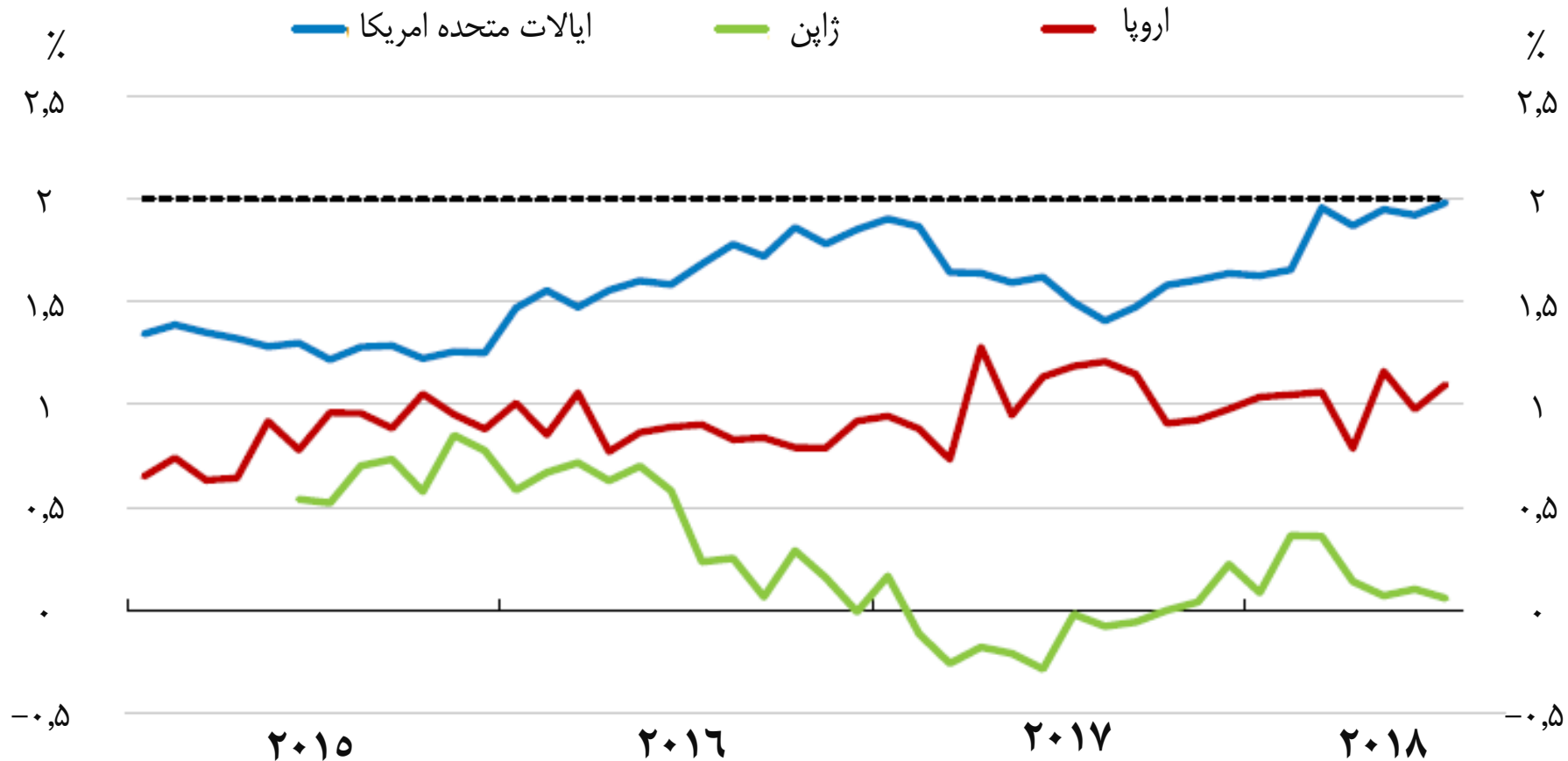
در عین حال، با بررسی ارتباط تجاری انگلیس و اتحادیه اروپا می توان گفت اگرچه انگلیس سهم خیلی بالایی از مقاصد صادراتی کالایی و خدماتی اتحادیه اروپا ندارد، اما آمارها نشان می دهد که سهم بزرگی از صادرات کالا و خدمات انگلستان به اتحادیه اروپا صورت گرفته است (نمودار سمت چپ).

موضع سیاست پولی در اقتصادهای بزرگ مطلوب است

تورم در کشورهای توسعه یافته مهم - تورم قیمت مصرف کننده به استثنای مواد غذایی و انرژی

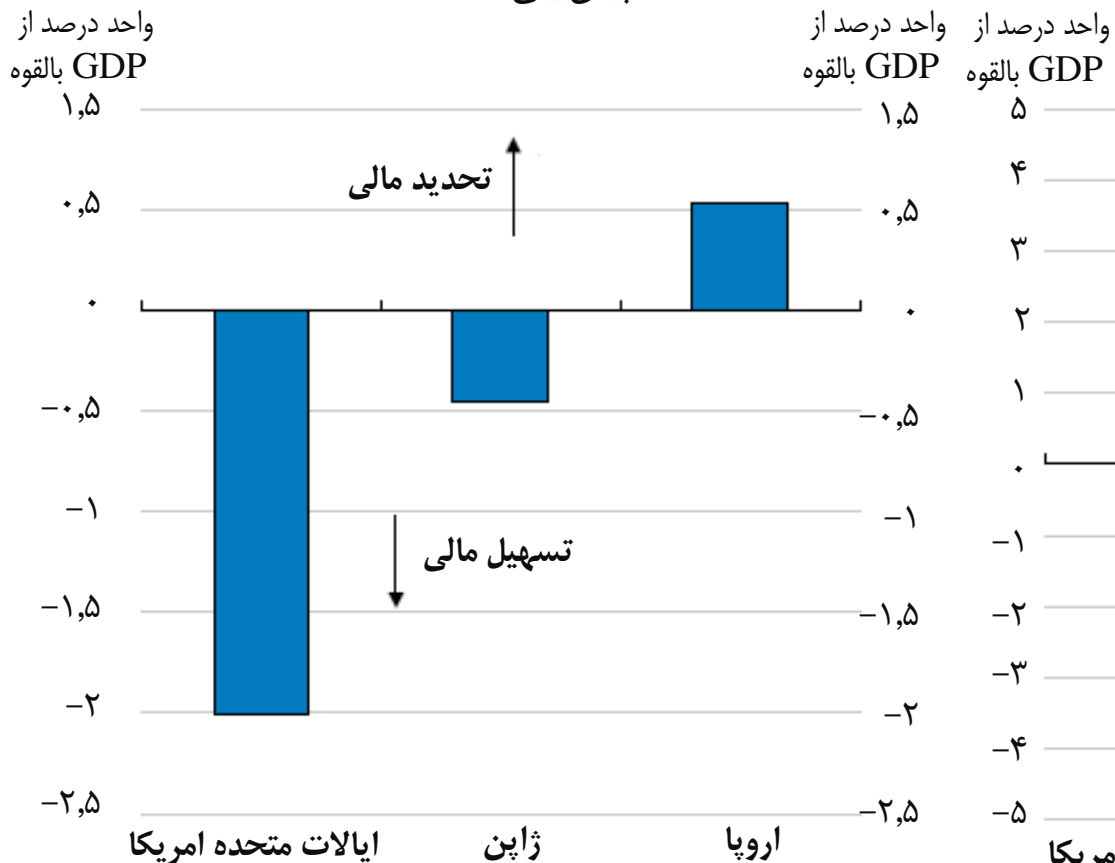
همچنان در برخی کشورهای توسعه یافته مهم، فشارهای تورمی و دستمزدها وجود دارد. قیمت بالای کالاها، باعث افزایش تورم پایه (headline inflation) شده اما تورم هسته (underlying inflation) همچنان بدون تغییر مانده است (حدود ۲ درصد در آمریکا، ۱ درصد در اروپا و ۰,۵ درصد در ژاپن). البته، تورم در برخی از بازارهای نوظهور به خصوص در چین و سایر کشورهای آسیایی که ارزش پولشان تحت فشار قابل توجهی قرار نگرفته، همچنان کم است. اگرچه در آرژانتین و ترکیه به دلیل کاهش ارزش پول و قیمت‌های بالاتر کالاها، فشارهای تورمی بیشتر شده است.

باید از اعمال رفتار هم‌چرخه‌ای بودن سیاست‌های مالی اجتناب شود و بر سیاست‌های بلندمدت تمرکز گردد

تغییر در وضعیت مالی پیش‌بینی ۲۰۱۷-۲۰۱۹

تغییر در بدهی عمومی پیش‌بینی ۲۰۱۷-۲۰۱۹

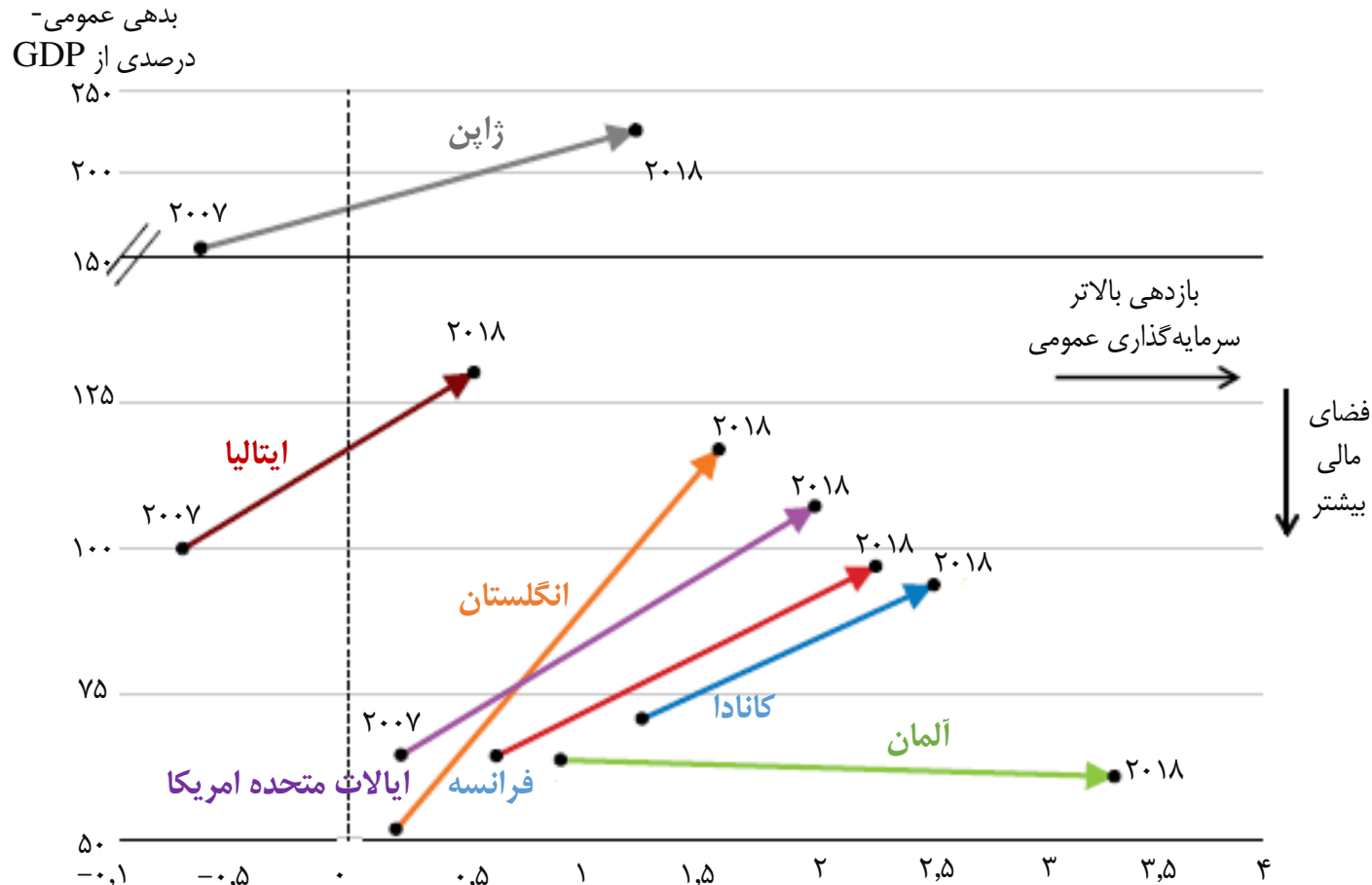

همان‌طور که در نمودار سمت چپ مشاهده می‌شود پیش‌بینی می‌گردد در کشور آمریکا همراه با اتخاذ سیاست‌های تسهیل مالی و کاهش مالیات‌ها، تراز اولیه بودجه بر حسب درصدی از تولید ناخالص داخلی، منفی‌تر شده در حالی که اروپا، بدلیل اعمال سیاست‌های ضدچرخه‌ای، انتظار می‌رود تراز اولیه بودجه با بهبود همراه باشد.

احتمال می‌رود تقریباً ۴ واحد درصدی به نسبت بدهی عمومی آمریکا به تولید ناخالص داخلی این کشور در بازه زمانی ۲۰۱۷-۱۹ افزوده شود در حالی که علیرغم سیاست تسهیل مالی در کشور ژاپن، انتظار می‌رود از بدهی عمومی این کشور در بازه مزبور، کاسته شود.

فضای مالی ناهموار است: اولویت دهی به سرمایه گذاری ضروری است

نرخ رشد تولید ناخالص داخلی اسمی منهای بازدهی ده ساله اوراق قرضه دولتی؛ درصد

هر چقدر بدهی عمومی اقتصادی کمتر از ۱۵۰ درصد GDP باشد و نرخ بازدهی مثبت بالاتری را دارا باشد، فرصت بیشتری برای سرمایه گذاری عمومی خواهد داشت.

شرایط قوی مناسب برای سرمایه گذاری های عمومی بیشتر در برخی کشورها

کشورهای دیگر بدلیل نداشتن فضای مالی کافی، امکان کسب سود نداشتند

اولویتها: بازسازی ضربه گیرها و سرمایه گذاری در زمینه رشد آتی

عواید بیشتری از اعمال اقدامات مالی هماهنگ کسب می گردد

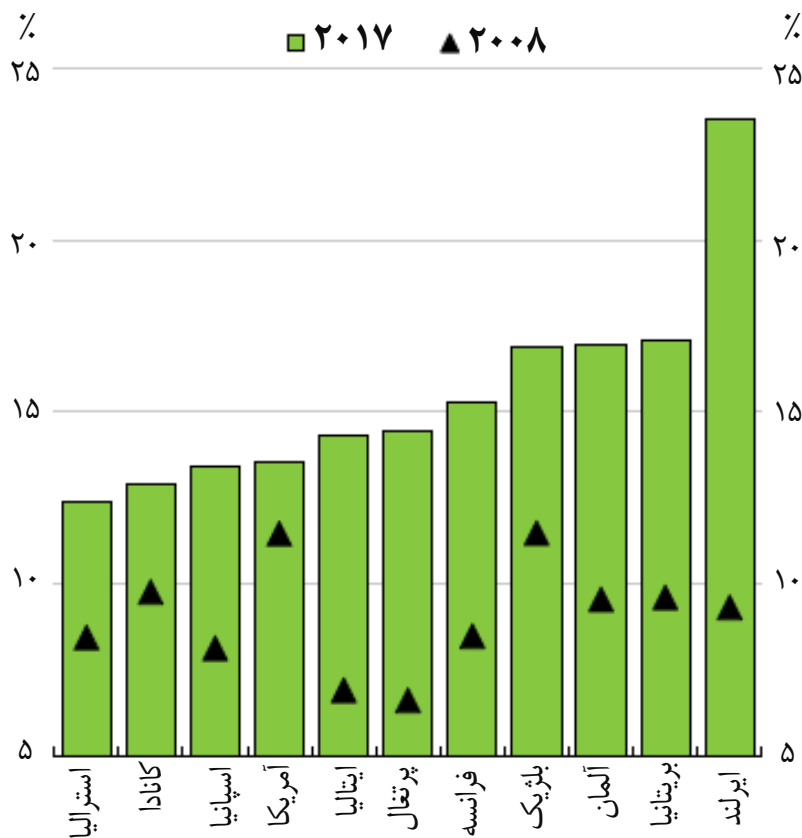

۱۰ سال آینده: بانک‌ها قوی‌تر هستند اما همچنان اقدامات زیادی را باید انجام دهند

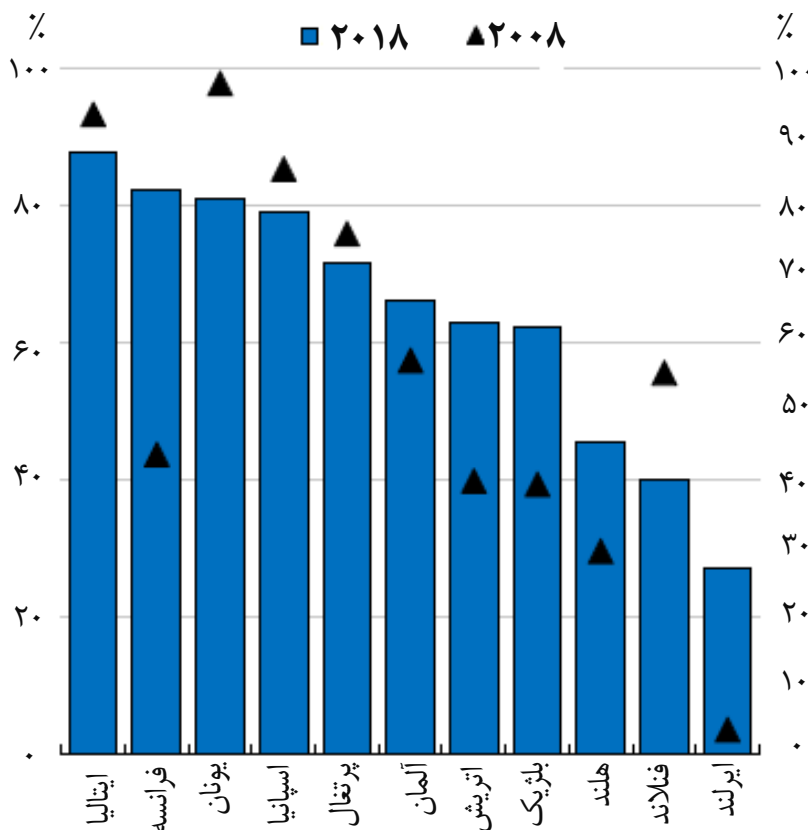
بانک‌ها قوی‌تر شده‌اند

(نسب کفایت سرمایه‌شان بالاتر رفته است)
نسبت سرمایه به دارایی‌های موزون شده با ریسک

اروپا همچنان به لحاظ مالی شکننده است

سهم اوراق دولتی موجود در بانک‌ها از کل بدهی دولتی اروپا

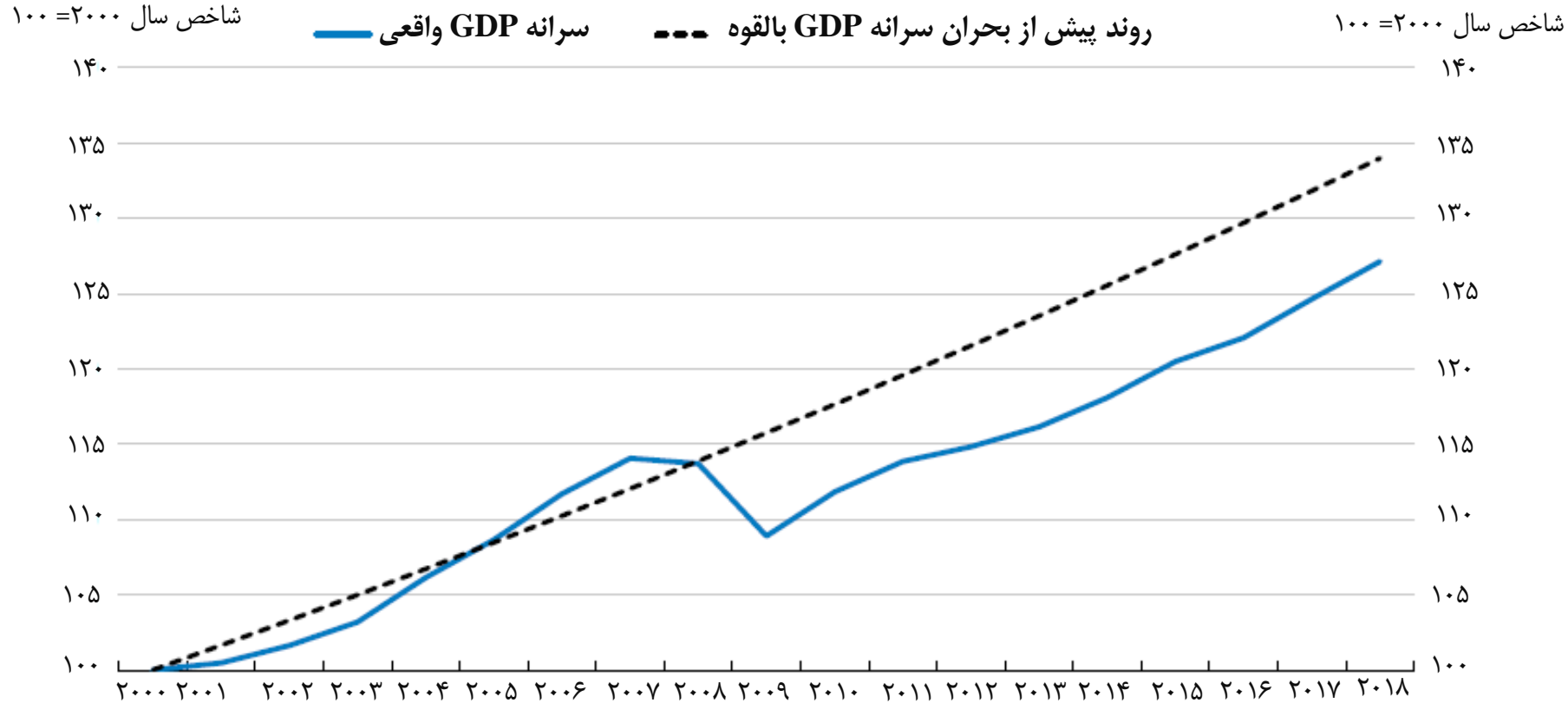
نمودار روبه‌رو نشان می‌دهد که با اینکه در برخی کشورها میزان کفایت سرمایه بانک‌ها (نسبت سرمایه به دارایی‌های موزون شده با ریسک) بالا است؛ اما همچنان کشورها به لحاظ مالی شکننده هستند. به عنوان مثال آمارها نشان می‌دهد که در ایتالیا حدود ۹۰ درصد بدهی دولتی مربوط به اوراق دولتی است که در بانک‌ها نگه داشته می‌شوند.

اقتصاد واقعی هنوز نتوانسته است تا افت ناشی از دوران بحران مالی گذشته را بازیابی نماید.

سرانه تولید ناخالص داخلی واقعی، OECD

نمودار روبه رو روند سرانه تولید ناخالص داخلی واقعی OECD را طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود، در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ بحران مالی جهان، سقوط سرانه تولید ناخالص داخلی این کشورها را موجب شده است؛ اگرچه پس از بحران روند سرانه GDP رو به رشد بوده اما هنوز جایگاه و روند قبل از بحران جبران و بازیابی نشده است.

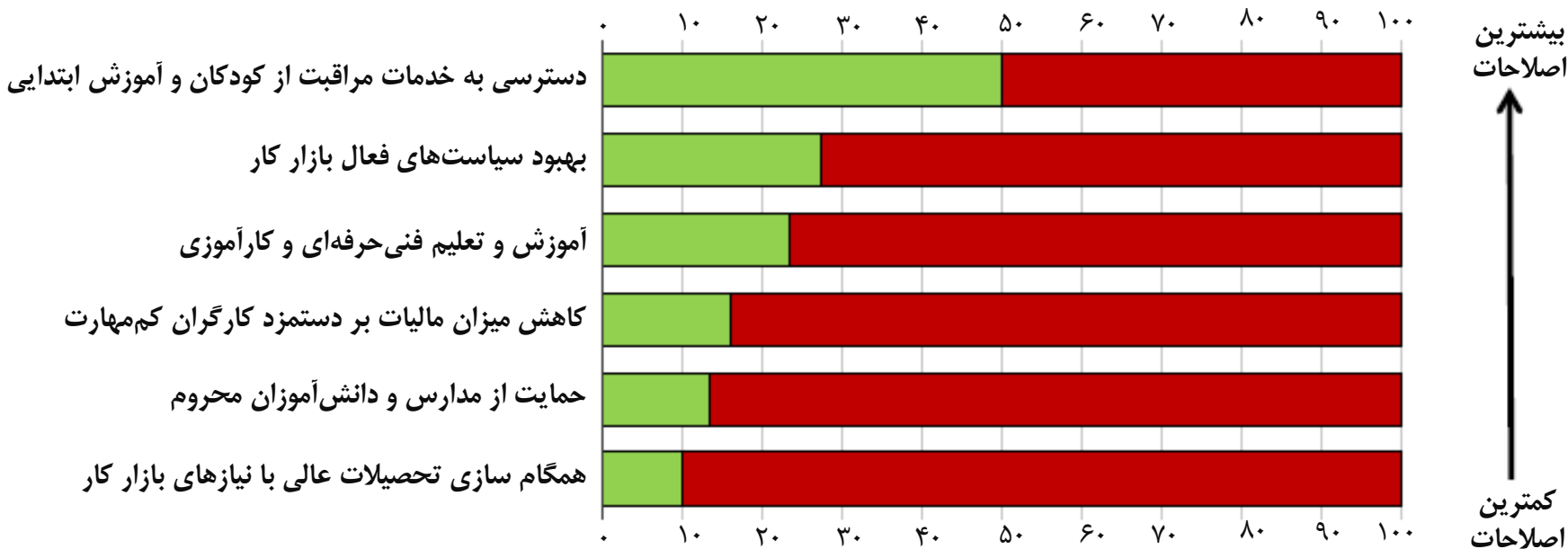

لزوم تمرکز بر ارتقاء رفاه و بهبود فرصت ها برای جامعه ضمن کاهش تنش های سیاسی

آموزش، مهارت و سیاست های بازار کار موارد کلیدی هستند سهم توصیه های اولویتی در پی اقدامات

تا سال ۲۰۱۷ اقدامی در این باره صورت نگرفته است ■ به طور کامل اجرا شده و یا در حال اجرا است ■

بیشترین
اصلاحات

کمترین
اصلاحات

پیشرفت های اخیر با انجام اصلاحات جدید برای افزایش مهارت ها و فرصت های شغلی همراه بوده است. اقدامات هدفمند برای بهبود یادگیری مهارت ها و آموزش کارگران با مهارت پایین می تواند خطر بیکاری طولانی مدت یا افتادن در دام اشتغال بی کیفیت و با حقوق پایین را کم کند. مراقبت بیشتر از کودکان، موردی که پیشرفت اصلاحات در آن نسبتاً توسعه یافته است، و کمک به مهاجران برای مشارکت دادن آن ها در بازار کار (به خصوص در اروپا) می تواند عرضه اشتغال را افزایش دهد. در کشورهای در حال ظهور، مشکل کلیدی افزایش تقاضا برای ثبت نام تحصیلی است.